

"Yapabilirim" Sosyal Duygusal Öğrenme Programının Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi *

Investigation of the Effect of "I Can Sucedes Preschools" Social Emotional Learning Program on Social Skills of Preschool Children

ÖZET

Bu araştırma, "Yapabilirim" Sosyal Duygusal Öğrenme Programının okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, anasınıfına devam eden çocuklar arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 94 çocuk oluşturmuştur. Çocukların 47'si deney grubu ve 47'si kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında Genel Bilgi Formu", Gresham ve Elliott (2008) tarafından geliştirilen Tutkun ve Dinçer (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan "Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi -Derecelendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Bu araştırmada, çocukların sosyal beceri düzeylerinin ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarına yönelik verilerin analizi istatistiksel işlemlerden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle nonparametrik testlerden Mann Whitney U ve Wilcoxon analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, "Yapabilirim" Sosyal Duygusal Öğrenme Programı uygulanan deney grubundaki çocukların sosyal becerilerinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < .05$). Ayrıca deney grubuna son testten dört hafta sonra uygulanan kalıcılık testi ile programın etkisinin korunduğu görülmüştür ($p > .05$).

Anahtar Kelimeler: Çocuklar, okulöncesi eğitim, sosyal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme

ABSTRACT

This research purpose to examine the effect of the "I Can Sucedes Preschools" Social Emotional Learning Program on the social skills of preschool children. In the research, quasi-experimental design with pretest-posttest control group was used. The sample of the research consisted of 94 children selected by the purposeful sampling method among the preschool children. 47 of the children were determined as the experimental group and 47 as the control group. In the collection of research data, "General Information Form", "Social Skills Development System" developed by Gresham and Elliott (2008) and adapted into Turkish by Tutkun and Dinçer (2019) were used. In this study, the analysis of data regarding the pre-test, post-test and permanence test scores of children's social skill levels was carried out using statistical procedures. Since the data did not show a normal distribution, Mann Whitney U and Wilcoxon analyzes were performed, which are nonparametric tests. As a result of the research, it was determined that there was a significant difference in the social skills of the children in the experimental group to whom the "I Can Sucedes Preschools" Social Emotional Learning Program was applied ($p < .05$). In addition, it was observed that the effect of the program was preserved with the permanence test applied to the experimental group four weeks after the posttest ($p > .05$).

Keywords: Children, preschool education, social skills, social-emotional learning

GİRİŞ

Değişen toplumun ve gelişen teknolojinin gereksinimlerine bağlı olarak, kişileri gelecekteki yaşamlarında olumsuz durumlardan korumak için sosyal duygusal becerilere verilen önem son yıllarda artmıştır (Schaps, 2010). Bu önem, çocukların sosyal duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesine odaklanılmasını sağlamıştır. Kişilerin bir hedef belirlemesi, diğerleri ile sağlıklı iletişim ve empati kurabilmesi, gerektiğinde sorumluluk alması, etik kararlar vermesi için sosyal duygusal öğrenmenin (SDÖ) kazanılması gerekmektedir (McCombs, 2001).

SDÖ kavramı ile ilgili şu ana kadar pek çok tanım bulunmaktadır. SDÖ, çocukların duygularını fark edip duygularını kontrol etmesi, diğer kişilerin duygularını fark etmesi, etik bir şekilde kararlar vermesi ve bu kararlardan sorumlu olduğunun farkında olmasıdır (Zins ve Elias, 2006). Jones ve Bouffard (2012) sosyal ve duygusal öğrenmeyi; çocukların analitik düşünme, iletişim kurma, iş birliği yapma yeterliliklerini geliştiren ve ilgi çekici öğrenme ortamlarından yararlanarak çocuk merkezli uygulamalar ile çocuklarda sosyal ve duygusal yeteneklerin geliştirilmesi olarak tanımlarlar. Kabakçı ve Korkut-Owen (2010) göre SDÖ çocuklara yaşam sürecinde sosyal, duygusal ve akademik gelişimlerini desteklemeye yönelik etkinliklerdir. Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme İşbirliği'nin (CASEL- The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) (2022) uzun çalışmaları ile SDÖ'nün beş alt boyutunun olduğu belirtilmektedir. Bu alt boyutlar; duygularını fark etme ve özgüvenini geliştirmeyi içeren Öz-farkındalık, başkalarının duygularını anlama ve grupla çalışmayı içeren Sosyal farkındalık, duygularını

Zeynep Apaydın Demirci¹
Müdiye Yıldız Bıçakçı²

How to Cite This Article

Apaydın Demirci, Z. & Yıldız Bıçakçı, M. (2023). "Yapabilirim" Sosyal Duygusal Öğrenme Programının Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi", Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(69):3637-3647. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.72252>

Arrival: 02 July 2023

Published: 25 October 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

* Bu makale Zeynep Apaydın Demirci'nin "Yapabilirim" Sosyal Duygusal Öğrenme Programının Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine, Akran İlişkilerine ve Yürütücü İşlevlerine Etkisinin İncelenmesi adlı doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bilecik, Türkiye

² Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye

düzenleyerek hedeflerine ulaşmak için çalışmayı içeren Öz-yönetim, arkadaşları ve çevresi ile etkili iletişim kurmayı içeren İlişki kurma becerileri, son olarak karşılaştığı sorunları alternatif çözümleri ile değerlendirerek bunların üstesinden gelebilmek için gereken sorumluluğu alma olan Sorumlu şekilde karar verme olarak açıklanmaktadır (Durlak ve ark., 2011; Totan, 2018). Bu doğrultuda sosyal duygusal öğrenme temeline dayanan programların çocukların sosyal duygusal becerilerini geliştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Sosyal duygusal öğrenme programları, çocukların sosyal becerileri kazanmasında oldukça önemlidir. Sosyal beceri, kişinin hem kendisinin hem de diğerlerinin yararına yönelik ve toplumsal kurallara uygun bir şekilde davranabilme becerisidir (Dowrick, 1986). Sosyal beceriler kişinin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurarak iş birliği içerisinde çalışabilmesi, yaşamlarında mutlu ve başarılı kişiler olabilmesi, başkalarının haklarına saygı duyabilmesi, başkalarının uygun olmayan isteklerine hayır diyebilmesi ve gerektiğinde diğerlerinden yardım isteyebilme konusunda farkındalık sağlamaktadır (Mize ve Abell, 2006). Sosyal beceriler, insanın en önemli becerilerinden biri olup başkaları ile olumlu etkileşimler başlatıp sürdürebilmelerini desteklemektedir (Babaroğlu, 2014). Birçok araştırmada çocukların sosyal duygusal becerilerine yönelik oluşturulan önleyici programların; okul öncesi eğitim programları ile bütünleştirilmesinin, planlı ve sistemli bir şekilde bu programların kullanılmasının ve yaygınlaştırılmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Domitrovich ve Greenberg, 2000; Webster-Stratton ve ark., 2004). Yapılan iki yüzden fazla farklı SDÖ programının meta-analiz çalışmasında, okul temelli bir SDÖ programına katılan çocukların SDÖ programına dahil olmayan çocuklara göre sosyal duygusal beceri, tutum ve davranışlarda gelişim gösterdikleri belirlenmiştir (Durlak ve ark., 2011). Yapılan araştırmalarda, SDÖ temeline dayanan müdahale programlarının, çocukların olumsuz sosyal davranışlarını azaltmada etkili olduğu bulunmuştur (Ridley ve Vaughn, 1982; Riggs ve ark., 2006). Bu araştırmalar kapsamında çocuklara yönelik yapılan sosyal yeterlilik müdahaleleri sonucunda, çocukların çevresindekilerle başarılı şekilde iletişim kurmaları için gereksinim duydukları sosyal duygusal becerileri kazandıkları belirlenmiştir (Lynch ve ark., 2013). Bu bilgiler doğrultusunda SDÖ'ye yönelik hazırlanan eğitim programları, çocukların kendisinin ve çevresindekilerin duygularını fark edebilme, etkili sosyal ilişkiler kurabilme ve kişiler arası problem çözebilme becerileri gibi yaşam boyu gereksinim duyacağı bu becerilerin kazandırılmasının önemi fark edilerek program içeriklerinin kapsamlı bir şekilde zenginleştirilmesi gerekmektedir (Greenberg ve ark., 1995; Ocak ve Arda, 2014).

Görüldüğü gibi SDÖ temeline dayanan programların, küçük çocukların sosyal becerilerini desteklemede etkili olduğunu göstermektedir (Gold-Kats ve ark., 2020). Bu programlardan biri de “Yapabilirim” (I Can Suceded Preschools) SDÖ Programıdır. Bu program okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini geliştirmek için tasarlanmış evrensel bir okul ve ev tabanlı programdır. Gold-Kats ve ark. (2020) yaptıkları çalışma “Yapabilirim” (I Can Suceded Preschools) SDÖ Programının çocukların erken dönemde akademik, sosyal duygusal ve yürütücü işlev becerilerini önemli ölçüde geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönemdeki çocukların, sosyal becerilerini güçlendirmek için “Yapabilirim” (I Can Suceded Preschools) gibi SDÖ programların okul öncesi dönemde çocuklara uygulamanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında okul öncesi dönem, sosyal-duygusal becerilerde önemli gelişmelerin yaşandığı kritik bir dönem olduğu ve bu dönemin, çocukların yaşamının ilerleyen yıllarındaki gelişmelerinin de belirleyicisi olduğu bilinmektedir. Türkiye’de okul öncesi döneme yönelik SDÖ programlarının sınırlı olduğunun görülmesi, bu programın sosyal duygusal ve akademik alanların birbiriyle ilişkisi olduğu temeline dayanması ve çocukların bu üç alanda işlevselliğini geliştirmeyi amaçlayan bir program olması sonucunda çocukların sosyal becerilerini geliştirmede daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programının çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Deneysel desenden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak çalışma grubuna deneysel uygulamanın hem öncesinde hem de sonrasında bağımlı değişkenle ilgili ölçümler yapılarak gerçekleştirilmektedir. Çalışma grubu, deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Karasar, 2005). Bu araştırmada Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programının etkililiğini belirlemek amacıyla bir deney bir kontrol grubu olacak şekilde çalışma grubu ikiye ayrılmıştır. Deney grubunda yer alan çocuklara Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) ile bütünleştirilerek uygulanırken, kontrol grubundaki çocuklara sadece MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı uygulanmıştır.

Bu araştırmanın bağımlı değişkeni çocukların sosyal becerileri iken bağımsız değişken ise; Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programıdır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 1 deney ve 1 kontrol grubu olmak üzere Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Bilecek il merkezinde bulunan özel anaokullarından oluşmaktadır. 2021-2022 eğitim yılında öğrenim gören 47'si deney grubu ve 47'si kontrol grubu olmak üzere 94 çocuk ve 3'ü deney ve 3'ü kontrol grubunda yer almak üzere gönüllü 6 öğretmen çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırma grubunda yer alacak okulların ve sınıfların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılırken hangi grubun deney hangi grubun kontrol grubu olacağını belirlemek için basit olasılıklı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, olasılık ve seçkisiz olmayan bir örnekleme yöntemidir. Bu yaklaşımda belli özelliklere ve ölçütlere sahip olan özel durumların araştırılması istenildiğinde tercih edilmektedir. Araştırmacı, araştırmanın amacına hizmet edecek örnekleme seçmeyi tercih etmektedirler (Büyüköztürk ve ark., 2014; Özen ve Gül, 2007). Basit olasılıklı örnekleme yönteminde ise evrendeki her bireyin örnekleme seçilme şansı birbirine eşit ve birbirinden bağımsızdır. Bu yöntemin uygulanması oldukça kolaydır, bu yöntemde örnekleme girecek denekler rastgele belirlenir (Büyüköztürk ve ark., 2014; Özen ve Gül, 2007). Deney ve kontrol gruplarına yönelik demografik özellikleri içeren betimsel sonuçlar Tablo 1'de yer verilmektedir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Yönelik Demografik Özellikleri İçeren Betimsel Sonuçlar.

Demografik Özellikler		n	%	
Cinsiyet	Deney	Kız	19	40,4
		Erkek	28	59,6
	Kontrol	Kız	19	40,4
		Erkek	28	59,6
Yaş	Deney	60 ay	15	31,3
		71 ay	32	66,7
	Kontrol	60 ay	15	31,3
		71 ay	32	66,7
Kardeş sayısı	Deney	Tek çocuk	23	48,9
		2 kardeş	18	38,3
		3 kardeş	6	12,8
	Kontrol	Tek çocuk	26	54,2
		2 kardeş	18	37,5
3 kardeş		3	6,3	
Doğum sırası	Deney	1	37	78,7
		2	5	10,6
		3	5	10,6
	Kontrol	1	35	72,9
		2	12	25
3		1	2,1	
Anne Öğrenim Durumu	Deney	İlkokul	-	-
		Ortaokul	2	4,2
		Lise	18	38,3
		Üniversite	27	57,4
	Kontrol	İlkokul	-	-
		Ortaokul	-	-
Lise		15	66,7	
Üniversite	32	33,3		
Baba Öğrenim Durumu	Deney	İlkokul	-	-
		Ortaokul	2	4,3
		Lise	21	44,7
		Üniversite	24	51,1
	Kontrol	İlkokul	-	-
		Ortaokul	-	-
		Lise	11	77,1
Üniversite	36	22,9		
Toplam		94	100	

Tablo 1 incelendiğinde deney ve kontrol grubu çocukların %40,4'ü kız, %59,6'sı ise erkektir. Yaşlara bakıldığında çocukların %31,3'ü 60 aylık, %66,7'si 71 aylıktır. Kardeş sayısına bakıldığında, deney grubu çocukların %48,9'u tek çocuk, %38,3'ü iki kardeş, %12,8'i üç kardeş, kontrol grubunda ise çocukların %54,2'si tek çocuk, %37,5'i iki kardeş, %6,3'ü üç kardeş. Doğum sırasına bakıldığında, deney grubundaki çocukların %78,7'si ilk çocuk, %10,6'sı ikinci çocuk, %10,6'sı üçüncü çocuk, kontrol grubunda ise çocukların %72,9'u ilk çocuk, %25'i ikinci çocuk, %2,1'i üçüncü çocuktur. Anne eğitim düzeylerine bakıldığında deney grubundaki annelerin %57,4'ü yükseköğretim, %38,3'ü lise, %4,2'si ortaöğretim mezunu, kontrol grubunda ise annelerin %33,3'ü yükseköğretim, %66,3'ü, lise mezunudur. Baba eğitim düzeylerine bakıldığında deney grubundaki babaların %51,1'i yükseköğretim, %44,7'si lise,

%4,3'ü ise ortaöğretim mezunu, kontrol grubunda ise babaların %22,9'u yükseköğretim, %77,1'i, lise mezunudur. Araştırmaya dâhil edilen öğretmenlere ilişkin demografik özellikler ise Tablo 2'de yer verilmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Dâhil Edilen Öğretmenlere İlişkin Demografik Özellikler.

Demografik Özellikler		N	%	
Cinsiyet	Deney	Kadın	3	100
		Erkek	-	-
	Kontrol	Kadın	3	3
		Erkek	-	-
Yaş	Deney	25-30	1	31,3
		30 ve üzeri	2	66,7
	Kontrol	25-30	1	31,3
		30 ve üzeri	2	66,7
Öğrenim Durumu	Deney	Ön lisans	3	100
		Lisans	-	-
	Kontrol	Ön lisans	3	100
		Lisans	-	-
Mesleki Deneyim Yılı	Deney	1-5 yıl	1	31,3
		6-10 yıl	2	66,7
	Kontrol	1-5 yıl	1	31,3
		6-10 yıl	2	66,7
Mezun Olunan Bölüm	Deney	Çocuk Gelişimi	3	100
		Diğer	-	-
	Kontrol	Çocuk Gelişimi	3	100
		Diğer	-	-
Çalışılan Çocuk Sayısı	Deney	15 ve daha az	-	-
		16-20	3	100
		21 ve üzeri	-	-
	Kontrol	15 ve daha az	-	-
		16-20	3	100
		21 ve üzeri	-	-
Toplam		6	100	

Tablo 2 incelendiğinde, çalışmaya dahil edilen öğretmenlerin 6'sının da kadın olduğu, 2 öğretmenin 25-30 arasında olduğu 4 öğretmenin de 30 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin tamamı Ön lisans çocuk gelişimi programı mezunudur, 2 öğretmenin mesleki deneyim süresinin 1-5 yıl arasında olduğu 4 öğretmenin mesleki deneyim süresinin 6-10 yıl arasında olduğu ve öğretmenlerin tamamının çalıştıkları çocuk sayısının ise 16-20 arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmanın çalışma grubunu oluşturan deney (3 öğretmen) ve kontrol (3 öğretmen) gruplarını oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerinin birbirine benzer özellikte olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya dahil olan çocuklar, aileler ve öğretmenler hakkında bilgi edinmeye yönelik "Genel Bilgi Formu", çocukların sosyal becerilerini değerlendirmeye yönelik Gresham ve Elliott (2008) tarafından geliştirilen Tutkun ve Dinçer (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan "Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği" kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu

Bu form çocuğun ve ailesinin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu formda çocuk ile ilgili cinsiyet, doğum tarihi, doğum sırası, kardeş sayısı soruları yer alırken aile ile ilgili, annenin öğrenim düzeyi ve babanın öğrenim düzeyi soruları yer almaktadır. Öğretmenlere yönelik ise cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mezun olduğu bölüm, mesleki deneyim süresi ve kaç çocukla çalıştığına ilişkin sorular yer almaktadır. Genel Bilgi Formunda yer alan sorular çocukların gelişim dosyalarından yararlanılarak çalışmaya dahil olan deney ve kontrol grubunu oluşturan öğretmenler tarafından yanıtlanmıştır.

Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği (Social Skills Rating System-SSRS)

Çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek için Gresham ve Elliott (2008) tarafından geliştirilen Tutkun ve Dinçer (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği (Social Skills Rating System-SSRS) kullanılmıştır. Bu ölçek üç-altı yaş grubu çocuklarına yönelik, 4'lü likert tipi (hiçbir zaman (1), nadiren (2), genellikle (3) ve her zaman (4)) bir ölçektir. Bu ölçek aile, öğretmen ve öğrenci formu olmak üzere 3 ölçekten oluşmaktadır. Bu çalışmada öğretmen formu kullanılmıştır. Öğretmenler, çocukların bazı sosyal becerileri ne kadar sıklıkla gösterdiklerini değerlendirmektedir. (Gresham ve Elliot, 2008). Bu ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının ,70 ile ,86 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması çocukların sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön test, son

test ve kalıcılık testi olarak çocukların sosyal becerileri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından doldurulmuştur.

Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı Tanıtımı

Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenler için araştırmacılar tarafından hazırlanan Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programına Yönelik Öğretmen Eğitimi 5 gün ve 10 oturum olarak 20.09.2021-24.09.2021 tarihlerinde öğretmenlere yüz yüze şeklinde uygulanmıştır. İkinci aşamada ise Gold, Kopelman-Rubin, Mufson ve Klomek (2020) tarafından geliştirilen ve Apaydın-Demirci (2023) tarafından Türkçeye uyarlanan Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı öğretmenler tarafından çocuklara 11.10.2021-06.05.2022 tarihleri boyunca uygulanmıştır.

Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programına Yönelik Öğretmen Eğitimi: Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı temel alınarak ve alan yazın incelenerek öğretmenlerin sosyal duygusal öğrenme becerileri ile ilgili farkındalık düzeylerini geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim programı olarak Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programına Yönelik Öğretmen Eğitimi araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan bu program; sosyal duygusal öğrenme becerileri ve alt boyutları, yürütücü işlevler (bilişsel esneklik, çalışma belleği, tepki gecikmesi) ve Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı etkinliklerin uygulanması konularını içermektedir. Bu program günde iki oturum olacak şekilde toplam 5 gün ve 10 oturum olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan oturumlar eğitsel oyun, soru-cevap, tartışma, örnek olay teknikleri kullanılarak zenginleştirilmiş ve etkileşimli olacak şekilde hazırlanmıştır.

Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı: Gold-Kats ve ark. (2020) tarafından İsrail’de geliştirilen Yapabilirim (I Can Suceded Preschools) Sosyal Duygusal Öğrenme Programı okul öncesi öğretmenleri tarafından okul öncesi dönemdeki çocuklara (4-6 yaş) uygulanan, SDÖ ve yürütücü işlev becerilerinin ilkelerini birleştiren ve okul öncesi çocukların sosyal/kişilerarası, duygusal ve akademik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan okul ve ev tabanlı evrensel bir önleme programıdır. Gold-Kats ve ark. (2020) tarafından yapılan araştırmada 49’u deney ve 43’ü kontrol grubunda yer almak üzere 92 okul öncesi çocuğu ile çalışılmıştır. Örneklem grubunda randomize yöntem ile belirlenen 3’ü deney ve 3’ü kontrol grubunda yer almak üzere altı anaokulundan 43 erkek ve 49 kız yer almaktadır. Orijinal program Kasım 2016’dan Mayıs 2017’ye kadar yedi aylık bir süre boyunca uygulanmıştır. Okul yılının başında, deney grubundaki üç öğretmene program, ilkeler ve teorik çerçeve tanıtılmış, öğretmenlere materyallerin ve uygulama yönergelerinin yer aldığı uygulama rehberi verilmiştir. Öğretmenler, Eylül ayından itibaren tüm okul yılı boyunca her 3 haftada bir araştırmacı ile iki saat süren toplantılar yapmışlardır. Her toplantı teorik ve deneysel eğitim sürecini içermektedir. Her toplantıda öğretmenlerin bir önceki modülün uygulamasını araştırmacı ile gözden geçirdiği bir süpervizyon gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak öğretmenler bir sonraki modülün uygulanması konusunda bilgilendirilmiş ve modülleri uygulamak üzere öğretmenlere öneriler sunulmuştur. Bu program aynı zamanda farklı kültürlere uyarlanarak çeşitli ülkelerde de uygulanmaktadır.

Yapabilirim (I Can Suceded Preschools) Sosyal Duygusal Öğrenme Programı, çocukların üç alandaki becerilerini geliştirmeyi amaçlayan, sosyal/kişilerarası, duygusal ve akademik alanlarının birbiriyle ilişkili olduğu kanıtına (üçlü bağlama) dayalı bir SDÖ programıdır. Bu program okul öncesi dönemdeki çocuklar için İsrail Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tavsiye edilen programlar arasında yer almaktadır.

Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı 10 modülden oluşmaktadır. Modüller; Amerika Sosyal ve Duygusal Öğrenme İşbirliği’nin (CASEL, 2022) tanımladığı etkili bir programda ele alınması gereken anahtar beceriler olarak nitelendirdiği beş yetkinliği içerir. Bu yetkinlikler öz farkındalık, özyönetim, sosyal farkındalık, ilişki becerileri ve sorumlu karar verme becerileridir. Yapabilirim (I Can Suceded Preschools) Sosyal Duygusal Öğrenme Programı, SDÖ ve yürütücü işlev becerilerinin alt becerilerini birleştiren bir programdır. Bu bağlamda program; üçlü bağlam, kurallar, öz farkındalık, çalışma belleği, dürtüsel tepki gecikmesi, bilişsel esneklik, duyguları düzenleme, duygusal beceriler, sosyal problem çözme ve özet modüllerinden oluşmaktadır. Bu modüller ile çocuklara; planlı ve sistemli bir şekilde yoğun duygularla baş etme stratejilerini öğrenip uygulayarak üzüntü, neşe, korku, heyecan, öfke, gurur duyma vb. gibi duyguları tanımlamayı ve duyguların farklı yoğunlukları olduğunu, yoğun duygular hissettiklerinde bunun hakkında konuşmayı ve yoğun duygularla baş edebilmeyi, duygular üzerine düşünmeyi ve duyguları kontrol etmenin yollarını öğrenerek öfke, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygularla başa çıkma becerilerini çeşitli görsel materyaller kullanılarak kazandırılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci öncesinde araştırmanın amacını, kapsamını ve içeriğine yönelik formlar ile birlikte Ankara Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna başvurulmuştur ve yapılacak çalışma için Etik Kurul izni alınmıştır. Araştırmada gerekli olan etik izinler alındıktan sonra, çalışmanın yapılacağı Bilecik İl Millî Eğitim Müdürlüğünden

kurum izni alınmış ve sonrasında araştırmacının amacı okul yöneticileri ve öğretmenlere anlatılmıştır ve gerekli onam formları alınmıştır. Deney grubunda uygulamaları gerçekleştirecek olan öğretmenlere, programın prensipleri ve uygulamalarla ilgili bilgiler araştırmacılar tarafından verilmiştir. Uygulamalar başlamadan önce deney ve kontrol grubuna “Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği” araştırmacılar tarafından çocuklara uygulanmıştır. Ardından deney grubunda yer alan öğretmenlere araştırmacılar tarafından okul ortamında ve dikkat dağıtıcı uyarılardan arındırılmış uygun bir odada Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı felsefesi, teorik alt yapısı ve uygulama sürecine yönelik Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenmeye Yönelik Öğretmen Eğitimi 20.09.2021-24.09.2021 tarihlerinde 5 gün ve 10 oturum olarak yüz ve anlatım, örnek olay, soru-cevap, oyun gibi çeşitli teknikler kullanılarak uygulanmıştır. Öğretmen eğitimi tamamlandıktan sonra deney grubunda yer alan öğretmenler Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programını çocuklara uygulamışlardır. Kontrol grubundaki öğretmenler ise MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programını uygulamayı sürdürmüşlerdir. Araştırmacı tarafından uyarlanan Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programını; program uygulama rehberine, uygulama zaman çizelgesine ve verilen eğitimlere uygun şekilde bir eğitim-öğretim yılı boyunca (11.10.2021-06.05.2022 tarihleri boyunca) sınıfında yer alan çocuklara mevcut olan 10 modülü uygulamışlardır. Araştırmacı, okul öncesi öğretmenlerinin programı yürütmesi nedeniyle okul öncesi öğretmenlerine yönelik programın uygulanması konusunda bilgilendirme toplantıları gerçekleştirmiştir. Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programı uygulanması sürecinde okul öncesi öğretmenleri ve çocuklar araştırmacı tarafından kurum ziyaretleri gerçekleştirilerek gözlemlenmiştir. Kurum ziyaretlerine bir önceki modülde uygulanan etkinliklerin değerlendirilmesi ile başlanarak, bir sonraki modül için planlanan etkinlikler öğretmenlere aktarılıp daha sonra öğretmenlerden bu etkinlikleri program kılavuzuna uygun bir şekilde gerçekleştirmeleri istenmiştir. Araştırmacı bu aşamada öğretmenlerin uygulamalarını gözlemleyerek öğretmenlere sınıf ortamında program hakkında geri dönüt vererek, gerekli önerileri sunmuştur. Bir sonraki modüle bir önceki modülün değerlendirmesi yapılarak başlanmıştır. Eğitim-öğretim yılı sonunda Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programının etkililiğini ölçmek için deney ve kontrol grubuna son test ve kalıcılık testi olarak “Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği” araştırmacı tarafından çocuklara uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, çocukların sosyal beceri düzeylerinin ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarına yönelik verilerin analizi istatistiksel işlemlerden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle nonparametrik testlerden Mann Whitney U ve Wilcoxon analizleri gerçekleştirilmiştir. Kontrol ve deney grubu çocukların demografik özelliklerini belirlemek için verilerin betimsel analizleri yapılmıştır.

Deney ve kontrol grubu okul öncesi çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeğinin ön test-son test puanlarının normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için basıklık ve çarpıklık ile Shapiro-Wilk Testi değerleri Tablo 3’de gösterilmiştir. Buna göre verilerin normal dağılmadığı belirlenerek nonparametrik analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Grubu Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeğine İlişkin Temel İstatistik Analizleri.

Ölçek	Test	Grup	$\bar{x}$	Ss	Shapiro Wilk (p)	Çarpıklık/St andart Hata	Basıklık/Stan dard Hata
Sosyal Beceri	Ön test	Deney	144,8	19,9	,126	-,201/,347	-,827/,681
		Kontrol	140,2	28,6	,013	-,207/,347	-1,026/,681
	Son test	Deney	158,7	25	,000	-,566/,347	-1,31/,681
		Kontrol	144,2	25,7	,011	-,261/,347	-,047/,681

Tablo 3 incelendiğinde Shapiro Wilk analizi değerlerinin $p < 0,05$ değerinde olduğu görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle nonparametrik testlerden Mann Whitney U ve Wilcoxon analizleri gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Deney ve kontrol grubu okul öncesi çocukların aldıkları Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön-test puanlarının Mann Whitney U testi analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği Ön-test Puanlarının Analiz Sonuçları.

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	47	49,24	2314,5	1022,5	,535
Kontrol	47	45,76	2150,5		

$p < 0,05$

Tablo 4 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön-test puanları karşılaştırıldığında, deney grubunda yer alan okul öncesi çocukların kontrol grubundaki çocuklara

kıyasla ön-testte daha fazla puan aldıkları söylenilebilir. Ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>,05$). Bu bağlamda, deney ve kontrol grubunun eş gruplar olduğu görülmektedir. Deney grubu çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön test-son test puanlarının analiz sonuçları Tablo 5’de gösterilmektedir.

Tablo 5: Deney Grubu Çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği Ön test-Son test Puanlarının Analiz Sonuçları.

Son-test/Ön-test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	5	16,6	83	-4,711	,000
Pozitif Sıra	38	22,7	863		
Eşit	4				

$p<0,05$

Tablo 5 incelendiğinde, deney grubu çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeğinden aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($z=-4,711$, $p<,05$). Fark puanlarının sıra ortalamasına bakıldığında, gözlenen bu farkın son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, gerçekleştirilen YSDÖP’nin çocukların sosyal becerilerini geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir. Kontrol grubunda yer alan çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön test-son test puanlarının analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Kontrol Grubunda Yer Alan Çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği Ön test-Son test Puanlarının Analiz Sonuçları.

Son-test/Ön-test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	22	18,4	406,5	-1,033	,302
Pozitif Sıra	22	26,5	583,5		
Eşit	3				

$p<0,05$

Tablo 6 incelendiğinde kontrol grubu çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Ölçeğinden aldıkları ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-1,033$, $p>,05$). Kontrol grubunda bulunan çocukların yarısının son-test puanlarının ön-test puanlarına göre daha yüksek olmasına karşın diğer yarısının puanlarında düşüş olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği son-test puanlarının analiz sonuçları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7: Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği Son-test Puanlarının Analiz Sonuçları.

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	P	η^2 $Z^2/(n-1)$
Deney	47	54,5	2559,5	-2,491	777,5	,013	0,066
Kontrol	47	40,5	1905,5				

$p<0,05$

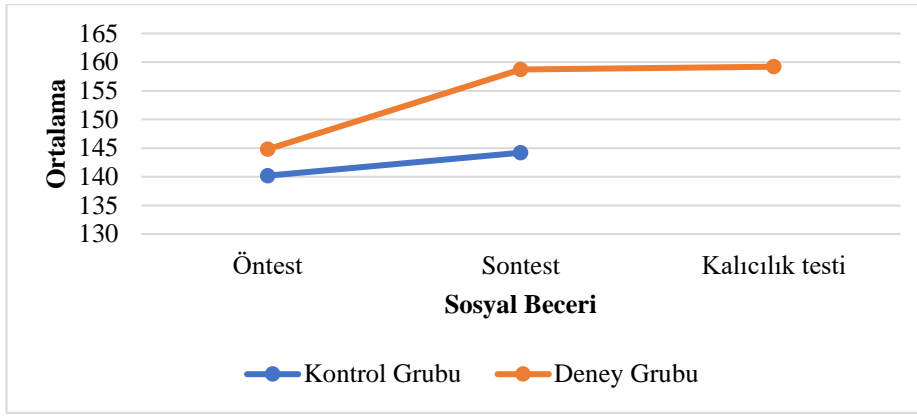
Tablo 7 incelendiğinde, sosyal duygusal öğrenme eğitimi alan okul öncesi çocuklar ile bu eğitimi almayan çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=777,5$, $p<,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında, sosyal duygusal öğrenme eğitimi alan okul öncesi çocukların bu eğitimi almayan çocuklara göre sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, YSDÖP’nin çocukların sosyal beceri düzeylerini geliştirmede etkili olduğunu gösterir. Eta-kare etki büyüklüğü değeri $\eta^2 = ,066$ bulunmuştur. Bu bulgular uygulanan YSDÖP’nin çocukların sosyal becerileri üzerinde olumlu yönde “orta düzeyde” etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Deney grubu çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği kalıcılık testi-son test puanlarının analiz sonuçları Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8: Deney Grubu Çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği Kalıcılık testi-Son test Puanlarının Analiz Sonuçları.

Kalıcılık testi-Son-test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif Sıra	13	12,7	166	-,848	,396
Pozitif Sıra	15	16	240		
Eşit	19				

$p<0,05$

Tablo 8 incelendiğinde, deney grubunda yer alan çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeğinden aldıkları son-test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-,848$, $p>,05$). Bu sonuçlara göre, gerçekleştirilen YSDÖP’nin çocukların sosyal beceri düzeylerini geliştirmede etkisinin kalıcı olduğu söylenebilir. Deney ile kontrol grubunun Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön test-son test kalıcılık testi puanlarının karşılaştırılmasına yönelik çizgi grafiği Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Deney ile Kontrol Grubu Çocukların Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği Ön test-Son test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Şekil 1 incelendiğinde, deney ve kontrol grubun Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği ön test puanlarının birbirine yakın olduğu, bu durum deney ve kontrol gruplarının birbirine benzer olduğunu göstermektedir. Son-test puanlarında deney grubundaki çocukların son-test sosyal beceri puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kalıcılık testi puanlarında ise deney grubu puan ortalama değerine yakın olduğu ve kalıcılık testi puanlarının azalmadığı görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucuna göre YSDÖP'nin uygulanmasından sonra deney ve kontrol grubunun Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, YSDÖP'nin okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal beceri düzeylerini geliştirdiği görülmektedir. Bu durumun yanı sıra YSDÖP'nin uygulanmamasına rağmen, kontrol grubundaki çocuklarında sosyal beceri düzeylerinde artış olduğu söylenebilir. Bu durumun nedeninin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sosyal duygusal gelişim kazanımlarına yer verilmesi ile ilgili olduğu söylenebilir. Fakat deney ve kontrol grubu çocuklarının Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi-Derecelendirme Ölçeği son-test puanları arasındaki anlamlılık düzeyi, YSDÖ programının sosyal beceri üzerindeki etkisinin, deney grubu lehine olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, YSDÖ programının okul öncesi çocuklarının sosyal beceri gelişimini, olumlu yönde etkilediğini destekler niteliktedir. YSDÖ Programının uygulandığı çocukların sosyal becerilerinin 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programına devam eden çocuklardan daha yüksek olması YSDÖ Programının temel özelliğinden kaynaklanıyor olabilir. YSDÖ Programı; sosyal duygusal öğrenme ve yürütücü işlev becerilerinin ilkelerini birleştiren ve okul öncesi çocukların sosyal/kişilerarası, duygusal ve akademik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan okul ve ev tabanlı evrensel bir önleme programıdır (Gold-Kats ve ark. 2020). Bu programın sosyal duygusal öğrenme becerilerini kapsamlı ve özel bir şekilde sosyal, duygusal ve öğrenme ilişkisi içerisinde ele alması programın sosyal beceriler üzerindeki etkisini güçlendirdiği düşünülmektedir.

YSDÖP'nin içeriğinde çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik kurallar, öz farkındalık, duyguları düzenleme, duygusal beceriler ve sosyal problem çözme becerileri modüllerinin yer alması ve bu becerilerin çeşitli etkinlikler ile farklı görsel materyalleri kullanarak etkili bir şekilde sunulmasının çocukların sosyal becerilerinin gelişimini desteklediği söylenebilir. Özellikle uygulanan YSDÖ programında yer alan duygu düzenleme modülü ile çocuklar planlı ve sistemli bir şekilde yoğun duygularla baş etme stratejilerini öğrenip uygulayarak üzüntü, neşe, korku, heyecan, öfke, gurur duyma vb. gibi duyguları tanımlamayı ve duyguların farklı yoğunlukları olduğunu, yoğun duygular hissettiklerinde bunun hakkında konuşmayı ve yoğun duygularla baş edebilmeyi, duygular üzerine düşünmeyi ve duyguları kontrol etmenin yollarını öğrenerek öfke, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygularla başa çıkma becerileri kazanmaktadır. Bu doğrultuda çocukların YSDÖP sayesinde planlı ve sistemli bir şekilde duygu düzenleme stratejilerini öğrenip uygulamasının onların olumlu sosyal beceriler ve ilişkiler geliştirmelerini güçlendirmede etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca programda yer alan sosyal problem çözme modülü ile çocuklar planlı ve sistemli bir şekilde problem çözme adımlarını öğrenip uygulayarak yaşanan bir problem karşısında eyleme geçmeden önce problemi tanımlamayı, problem karşısında ne hissettiğini anlamayı, rahatlamak için kendisine neyin yardımcı olabileceğini, gerektiğinde problemi başkalarına anlatarak yardım istemeyi ya da probleme uygun bir çözüm bulma adımlarını takip ederek problemi uygun bir şekilde çözme becerisi kazanabilmektedir. Bu doğrultuda çocukların YSDÖP sayesinde planlı ve sistemli bir şekilde problem çözme adımlarını öğrenip uygulamasının onların sosyal becerilerini güçlendirmede etkili olduğu söylenebilir. Bu özelliklerin yanı sıra programda öğrenilen becerilerin çocuklar tarafından okul ortamına ek olarak ebeveyn desteği ile ev ortamlarında da kullanılabilmesi, sınıf içerisinde veya dışarısında gözlemlenen herhangi bir becerinin pekiştirilmesi, bir olayın ya da durumun sosyal ve duygusal

etkileri üzerine sınıfta ya da evde tartışma ortamlarının sağlanması ve sıklıkla pekiştiricilerin kullanılması programın etkililiğini arttırmış olabilir. Programın bütün bu özellikleri YSDÖP'nin çocukların sosyal becerileri üzerinde etkili olmasına katkı sağlamış olabilir.

Gold-Kats ve ark. (2020) yaptıkları araştırma, okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal duygusal öğrenme programının çocukların sosyal becerilerini geliştirme üzerinde etkili olduğunu ortaya koyarak araştırma bulgumuzu desteklemektedir. Özdemir-Beceren (2012) yaptığı araştırma sonuçları doğrultusunda, “Güçlü Başlangıç Sosyal Duygusal Öğrenme Programının” okul öncesi çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. McMahon ve ark. (2000) tarafından yapılan çalışmada, İkinci Adım Programı'nın çocukların sosyal becerileri üzerinde olumlu etkisinin olduğu ve çocukların empati duyma, öfke yönetimi ve problem çözme becerilerini arttırdığını saptamışlardır. Humphrey ve ark. (2010) altı-on bir yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmada Sosyal ve Duygusal Yönleri Öğrenme (SEAL) Programı'nın çocukların sosyal duygusal beceriler üzerinde olumlu yönde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca Bahçuvanoğlu'nun (2019) ilkökul 2. sınıf çocukları ile yaptığı çalışmada sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan etkinliklerin çocukların sosyal becerilerini geliştirdiğini ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir. Çocuklara yönelik gerçekleştirilen sosyal duygusal öğrenme uygulamalarından elde edilen sonuçlar SDÖ programlarının çocukların sosyal becerilerini geliştirmede oldukça etkili olduğunu göstermektedir (Ekinci-Vural, 2006). Bu araştırmalar, çocukların SDÖ becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan ve uygulanan müdahale programlarının çocukların sosyal becerilerini geliştirdiği sonucunu desteklemektedir.

YSDÖ Programının çocukların sosyal becerilerini geliştirmedeki etkisinin kalıcı olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgumuzu destekleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Özdemir-Beceren'in (2012) beş yaş çocuklarına yönelik yapmış olduğu çalışmada da “Güçlü Başlangıç Sosyal Duygusal Öğrenme Programının” çocukların problem davranışlarını azaltma ve sosyal duygusal becerilerini geliştirmede etkisinin kalıcı olduğu görülmüştür. Bahçuvanoğlu'nun (2019) ilkökul 2. sınıf çocukları ile yaptığı çalışmada SDÖ becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan çocukların sosyal beceri düzeylerini geliştirmedeki etkisinin kalıcı olduğunu ortaya koymuştur. Humphrey ve ark. (2010) altı-on bir yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmada SEAL Programı'nın çocukların öz farkındalık, öz düzenleme ve empati duyma gibi sosyal duygusal becerileri üzerinde etkisinin kalıcı olduğu bulunmuştur. Ayrıca Harlecher ve Merrell (2010) tarafından uygulanan Güçlü Çocuklar Programı'nın ilkökuldaki çocukların sosyal duygusal becerilerini geliştirdiği ve programın etkisinin kalıcı olduğu bulunmuştur. Yapılan bu araştırmalar, çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan ve uygulanan müdahale programlarının kalıcı etkisinin devam ettiği sonucunu desteklemektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmanın sosyal duygusal öğrenmeyi desteklemeye yönelik hazırlanan eğitim programlarının çocukların sosyal becerilerini geliştirdiğini ortaya koyarak literatüre katkı sağladığı düşünülmüştür. Araştırma sonuçları doğrultusunda şu önerilere yer verilebilir; çocuk ile çalışan meslek elemanları sosyal duygusal öğrenme programlarını çocukların sosyal becerilerini desteklemek ve geliştirmek için bir müdahale programı olarak uygulayabilirler. Aynı zamanda çocuk ile çalışan meslek elemanları, ebeveynleri çocukların sosyal becerilerini yapılandırılmamış uygulamalar ile günlük rutinler esnasında destekleyebilmeleri konusunda güçlendirebilir. Okul öncesi çocukların sosyal becerilerin geliştirilmesinde etkili ve okul-ev temelli olan “Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programına” yönelik ebeveynlere eğitim düzenleyebilirler. Araştırmacılar, bu programın etkilerini uzun vadede gözlemlemek için boylamsal çalışmalar yapılabilir. Ayrıca farklı öğrenim kademelerinde bulunan çocuklar için sosyal duygusal öğrenme programları geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Apaydın-Demirci, Z. (2023). “Yapabilirim Sosyal Duygusal Öğrenme Programının” Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine, Akran İlişkilerine ve Yürütücü İşlevlerine Etkisinin İncelenmesi”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Babaroğlu, A. (2014). “Çocuk Psikolojisi ve Ruh Sağlığı”, Ankara: Vize Yayıncılık.

Bahçuvanoğlu, F.F. (2019). “Öğrencilerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Gelişimine Yönelik Yapılan Etkinliklerin Değerlendirilmesi: Karma yöntem araştırması”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). “Bilimsel Araştırma Yöntemleri”, Ankara: Pegem Akademi.

Casel (2022). Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, <https://casel.org>.

- Domitrovich, C.E., & Greenberg, M.T. (2000). "The study of implementation: Current findings from effective programs for school aged children. *Journal of Educational and Psychological Consultation*", 11:193-222.
- Dowrick, P.W. (1986). "Video Training. Chapter 11 in *Social Survival for Children: A Trainer's Resource*", New York: Brunner/Mazel.
- Durlak, J.A., Weissberg, R.P., Dymnicki, A.B., Taylor, R.D., & Schellinger, K.B. (2011). "The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-analysis of School-based Universal Interventions", *Child Development*, 82(1): 405-432.
- Ekinci-Vural, D. (2006). "Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi", *Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.*
- Gold-Kats I, Kopelman-Rubin D, Mufson, L., & Klomek, A. (2020). "I Can Succeed for Preschools: A Randomized Control Trial of A New Social Emotional Learning Program", *Early Education and Development*, 1: 556-693.
- Greenberg, M.T., Kusche, C.A., Cook E.T., & Quamma, J.P. (1995). "Promoting Emotional Competence in School-aged Children: The effects of the PATHS Curriculum", *Development and Psychopathology*, 7: 117-136.
- Gresham, F.M., & Elliott, S.N. (2008). "Social Skills Improvement System Rating Scales", Minneapolis, MN : Pearson Assessments.
- Harlacher, J.E., & Merrell K.W. (2010). "Social and Emotional Learning as a Universal Level of Student Support: Evaluating the Follow-up Effect of Strong Kids on Social and Emotional Outcomes", *Journal of Applied School Psychology*, 26(39): 212-229.
- Humphrey, N., Kalambouka, A., Wigelsworth, M., & Lendrum, A. (2010). "Going for Goals an Evaluation of A Short, Social-Emotional Intervention for Primary School Children", *School Psychology International*, 31(3): 250-270.
- Jones, S.M., & Bouffard, S.M. (2012). "Social and Emotional Learning in Schools: From Programs to Strategies", *Social Policy Report*, 26: 1-33.
- Kabakçı, Ö.F., & Korkut-Owen, F.K. (2010). "Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Ölçeği Geliştirme Çalışması", *Eğitim ve Bilim*, 35(157): 153-166.
- Karasar, N. (2005). "Bilimsel Araştırma Yöntemi", Ankara: Nobel.
- Lynch, A.D., Lerner, R.M., & Leventhal, T. (2013). "Adolescent Academic Achievement and School Engagement: An Examination of The Role of School-wide Peer Culture", *Journal of Youth and Adolescence*, 42(1): 6-19.
- Mccombs, B.L. (2001). "Self-regulated Learning and Academic Achievement: A Phenomenological View", in B.J. Zimmerman ve D.H. Schunk (Eds.) *Self-regulated learning and academic achievement: Theory, research, and practice*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Mcmahon, S.D., Washburn, J., Felix, E.D., Yakın, J., & Childrey, G. (2000). "Violence Prevention: Program Effects on Urban Preschool and Kindergarten Children", *Applied ve Preventive Psychology*, 9: 271-281.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). "Okul Öncesi Eğitim Programı", Ankara: MEB Yayınları
- Mize, J., & Abell, E. (2006). *Teaching Social Skills To Kids Who Don't Have Them*, <http://www.behavioradvisor.com/Socialskills.html>.
- Ocak, Ş., & Arda, B.T. (2014). "Okul Öncesi Dönemde Önleyici Müdahale Programlarının Karşılaştırılması", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education)*, 29(4):171-188.
- Özdemir-Becerem, B. (2012). "Güçlü Başlangıç Sosyal Duygusal Öğrenme Programı'nın 5 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisi", *Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). "Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu", *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15: 395-422.
- Ridley, C.A., Vaughn, S.R., & Wittman, S.K. (1982) "Developing Empathic Skills: A Model for Preschool Children", *Child Study J*, 12: 89-97.

Riggs, N.R., Greenberg, M.T., Kusche, C.A., & Pentz, M.A. (2006). "The Mediation Role of Neurocognition in the Behavioral Outcomes of A Social-Emotional Prevention Program in Elementary School Students: Effects of the PATHS Curriculum", *Prevention Science*, 7: 91-102.

Schaps, E. (2010). "How A Changing Society Changes SEL", R. Slavin (Ed.). *Better: Evidence-based education*", *Social-emotional learning*, 2(2), 20-21, York: Institute for Effective Education, University of York.

Totan, T. (2018). "Ergenlerde Sosyal ve Duygusal Öğrenme Ölçeğinin Geliştirilmesi", *Marmara University Atatürk Education Faculty Journal of Educational Sciences*, 48(48): 41-58.

Tutkun, C., & Dinçer, Ç. (2019). "Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi- Derecelendirme Ölçeği (3-5 Yaş Okul Öncesi Versiyonu) Öğretmen Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (28), 301-323.

Webster-Stratton, C., Reid M.J., & Hammond, M. (2004). "Treating Children With Early-Onset Conduct Problems: Intervention outcomes for Parent, Child, and Teacher Training", *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(1):105-124.

Zins, J.E., & Elias, M.J. (2006). *Social and Emotional Learning içinde G. G. Bear ve K. M. Minke (Ed.). Children's Needs III. National Association of School Psychologist.*